

*Юбилеи и годишнини***ШЕСТДЕСЕТ ГОДИНИ ГЕОГРАФСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ
В БАН**

През 2010 г. се навършиха 60 години от началото на организираниите географски изследвания в България. Те са свързани със създаването на Географския институт към Българската академия на науките. Той беше неоченим инструмент на науката за провеждане на национални географски изследвания. По повод на тази годишнина се организира международна научна конференция. Тя бе посветена на всички учени-географи, работили в Географския институт на БАН и допринесли за развитието на географската наука и разпространението на географското познание за България и света. Шестдесетгодишнината на географските изследвания в БАН е добър повод за запознаване и популяризиране на географските изследвания.

Международната научна конференция под мотото „ГЕОГРАФИЯ И РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ“ се проведе на 14 и 15 октомври 2010 г. в гр. София. Организатор на събитието беше Географският институт при БАН.

Географията изследва природата, населението, обществото и икономиката във времето и пространството. В резултат на това тя е тясно свързана с регионалното развитие. Изследването на регионалното развитие изисква мултидисциплинарен подход с цел отговаряне на надлежни потребности на обществото. През последните десетилетия регионалното развитие

и управлението на регионите е актуален проблем за страните от ЕС във връзка с конкурентоспособността, балансираното и устойчивото развитие на регионите, отделните държави, районите, административните единици и населените места. Всичко това е отразено в Лисабонската стратегия, както и в проекта Европа 2020 (Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж). Постигането на поставените в тях цели е свързано с редица трудности, разрешаването на които изисква задълбочени научни изследвания и разработване на адекватни политики. Въпроса как да се осъществи това, си задават не само политиците и медиите, но и хилядите обикновени хора, които искат да живеят в благоприятна природна, стабилна икономическа и обществена среда. Регионалното развитие е неотменима част от разнообразните комплексни географски изследвания, които съчетават теоретичното и емпиричното равнище на научното познание, поради което участие в конференцията взеха участие и специалисти от други научни области, имащи отношение към регионалното развитие и управлението.

Натрупаният дългогодишен опит от географската научноизследователска, проучвателно-проектантската и управленската дейност по регионално развитие и планиране дава основание да се твърди, че

географията има водещи позиции в тази област. Географските знания и разработки успешно се използват в стратегиите и плановете за регионално развитие, за разкриване на силните и слабите страни на отделните региони, както и на техните възможности и заплахи за развитие. Това се вижда от изнесените доклади на научната конференция. Натрупаните знания и умения в тази сложна специфична област дефинират нови концепции при формулирането на целите, подхода, проблемите и политиката на устойчивото регионално развитие в условията на глобализиращия се свят.

На проведения международен научен форум „География и регионално развитие“ участие взеха учени от Българската академия на науките, различни университети и научноизследователски организации от страната и чужбина. От заявените около 100 доклада около 40 са на представители от други страни. Това широко участие на чуждестранни учени се приема като израз на признание за нивото на българската академична география и възможност за по-нататъшното ѝ утвърждаване като достоен партньор в международното научно сътрудничество. Лично участие в този научен форум взеха 70 учени.

На пленарното заседание се изнесоха 6 доклада, от които 4 на чуждестранни учени и 2 от български. В тях са разгледани редица актуални проблеми на регионалното развитие, към които отношение има географията.

Останалите доклади бяха тематично разпределени в шест направления: „Регионално развитие и регионална политика – теория, методология и практика“, „Глобализация и евроинтеграционни процеси“, „Глобални изменения, рискове и регионално развитие“, „Туризм и регионално развитие“, „Демография и регионална политика“, „Използване на ГИС в практиката на регионалното развитие“, и постерна сесия.

В направлението „Регионално развитие и регионална политика – теория, методология и практика“ се изнесоха 12 доклада. В петте доклада на чуждестранните учени от Унгария, Полша и Русия са анализирани проблемите на крайграничните

територии, транспортната инфраструктура, капиталните вложения и индустрията. Докладите, изнесени от български учени от Географския институт, Софийския университет, Югозападния университет и Шуменския университет, акцентират върху проблемите на политиките по отношение на интеграцията, многокритериалното програмиране, регулацията и устойчивото развитие.

Трима български (от Географския институт и Софийския университет) и пет чуждестранни учени (от Русия, Полша и Румъния) изнесоха доклади в направлението „Глобализация и евроинтеграционни процеси“. В тях са разгледани предимно проблемите на евроинтеграционните процеси, свързани с географското положение и трансграничното сътрудничество.

Най-много доклади се изнесоха в направлението „Глобални изменения, рискове и регионално развитие“ – 15, от които 3 на учени от САЩ, Пакистан и Република Македония. Останалите 12 доклада се представиха от учени от Географския институт (5), Националния институт по метеорология и хидрология (2), Института по геология (1), Софийския университет (1) и Югозападния университет (3). В докладите са разгледани различни видове природни рискове и бедствия (климатични, геоморфоложки, хидроложки и пр.) и възможностите за превантивни дейности и управление в политиките за регионално развитие.

В направлението „Туризм и регионално развитие“ се изнесоха 5 доклада от учени от САЩ, Географския институт, Софийския и Шуменския университети. В тях са анализирани възможностите за развитие и усвояване на туристическия потенциал на България в условията на глобализация.

В направлението „Демография и регионална политика“ 3 доклада се изнесоха от учени на Географския институт и 3 от Сърбия и Белорусия. В тях основно са третираны проблемите на тенденциите в развитието на демографските процеси, влиянието на съвременната урбанизация и демографската криза и тяхното отражение върху регионалното развитие.

В практическото направление „Използване на ГИС в практиката на регионалното развитие“ се изнесоха 9 доклада, от които 2 на чуждестранни учени от Иран и Пакистан и 7 от Географския институт, Софийския и Югозападния университети и Института по геология. В тях са предложени практически решения чрез ГИС-технологията при изследванията на земното покритие, класификации, оценка и управление на рискови, демографски, урбанизационни процеси, влажни зони и пр.

На постерната сесия се представиха разнообразни по своя научен характер резултати от 12 научни изследвания на български учени от Географския институт, Геофизичния институт, Института за космически изследвания, Софийския и Югозападния университети и УНСС. В по-голямата си част те имаха пряко отношение към регионалното развитие и регионалната политика.

Съдържанието на изнесените доклади и проведените научни дискусии на този научен форум дават представа за конструктивните възможности и приноси на географията по отношение на регионалното развитие. В тях са очертани важните и актуалните научни проблеми, стоящи пред регионалното развитие, във връзка с процеса на глобализация и интеграцията на страните в Евроатлантическата структура. В докладите е акцентирано на приложението на географските подходи, методи, прогнози и ГИС-технологията при анализите и оценката на компонентите на природната среда, оценката на риска от опасните природни явления и процеси, изследването на геостратегическите, геополитическите, общите, локалните и регионалните икономически, демографски и екологични проблеми и др., върху които се изграждат концепциите и политиките за регионалното развитие. Подобавашо място в докладите имат оценките на възможностите за трансгранично регионално европейско сътрудничество като неразривна част от съвместното регионално планиране, както и на двупосочната връзка „природа–обществено развитие“ и свързаните с това възможности за балан-

сирано обществено развитие и устойчиво използване на ресурсите. Анализирани са лимитиращите регионалното развитие демографски проблеми, мобилността на населението и качеството на човешките ресурси. Отделено е достатъчно внимание на националните приоритети туризъм и културно наследство, чрез които се цели повишаване на конкурентоспособността на отделните региони.

Основен резултат от проведения научен форум е определянето на приоритетите за изследване на географията по отношение на регионалното развитие. Най-важните между тях са: установяване на потенциала на територията за устойчиво регионално развитие; задълбочаване на анализите за глобалните природни и икономически промени и техните регионални проявления с цел опазване и оптимално използване на природните и човешките ресурси; съхранение на националната културна идентичност в условията на евроинтеграция и глобализация; усъвършенстване на методите за изследване, адаптация на ГИС-технологията за нуждите на регионалното развитие и подготовка на кадри с необходимия капацитет.

Настоящият научен форум допринася за по-тясното обвързване на географските изследвания с потребностите на регионалното управление, образованието и бизнеса, както и за приложение на резултатите от географските изследвания в практиката на управленските органи на национално и международно равнище.

За почетни членове на Българското географско дружество бяха удостоени проф. дин Гюла Хорват (Унгария), проф. дгн Йержи Бански (Полша), проф. дгн Дан Балтяну (Румъния), проф. дгн Грегори Найт (САЩ), проф. д-р Роберт Бек (САЩ) и проф. д-р Джон Пикълс (САЩ), които имат съществени приноси за развитието и укрепването на научното сътрудничество с Географския институт.

С почетни грамоти бяха наградени 12 бивши дългогодишни служители на Географския институт.

Чавдар Младенов